

Utbildningsinspektion i Hällestads rektorsområde, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Hällestads rektorsområde

Skolverket sände den 20 december 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Hällestads rektorsområde har bestått av undervisningsråden Christina Aro Östgren och Anders Kennberg. Besök i Hällestads rektorsområde inleddes den 12 april och avslutades den 13 april 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hällestads rektorsområde, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Hällestads rektorsområde genomfördes formella intervjuer med rektor samt personal från årskurs 2 och 6. Ett flertal lektioner besöktes. Under besöket fördes också samtal med ett urval av eleverna i årskurs 2 och 6 samt deras föräldrar.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Hällestads rektorsområde	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	55
Förskoleklass	30
Grundskola	265
Särskola	2

Utbildningen i rektorsområdet omfattar förskoleklass samt årskurs 1-6. I anslutning till skolorna finns fritidshem. Hällestads rektorsområde består av tre grundskolor, tre förskolor och åtta familjedaghem. Antal anställda uppgår till 50 stycken.

Hällestads skola har ca 160 elever och antalet anställda uppgår till ca 20 stycken. Skolan byggdes 1970. Rektorn har sin bas i denna skola. Skolan har en inriktning mot språkutveckling och hälsa.

Ljusfalls skola byggdes 1908 och har ca 40 elever. Antalet anställda uppgår till fyra stycken. Skolan ligger mycket vackert intill skogen och skolans profilering är miljö och friluftsliv. Skolan har en lokal styrelse med föräldramajoritet.

Grytgöls skola har ca 65 elever och antalet anställda är 7 stycken. Skolan byggdes 1903. Skolan har en lokal styrelse med föräldramajoritet.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Eleverna i Hällestads rektorsområde har vid inspektionstillfället uppgett att de trivs och känner sig trygga i skolan. De upplever inte att det förekommer någon mobbning eller något bråk i skolan. Personalen har uppgett att det är ett vänligt klimat i skolorna.

Skolorna använder sig av de nationella proven i årskurs 5. Skolorna gör även tester av läshastighet och läsförståelse i årskurs 2. De nationella proven upplevs av lärarna som mycket bra medan det är många av lärarna som är mera skeptiska till testerna i årskurs 2. De upplever inte att de har någon hjälp av resultaten i dessa tester när det gäller bedömningar av eleverna.

Rektorn gör sammanställningar av resultaten i rektorsområdet från de nationella proven och testerna som genomförs i årskurs 2. Inspektörerna upplever att rektorn har god kontroll över både enskilda elevers resultat, varje skolas resultat samt hela rektorsområdets resultat. Sammanställningarna visar att läsåret 2003/2004 nådde 96 procent av eleverna i rektorsområdet målen i de nationella proven i svenska, engelska och matematik. Resultaten från testerna som genomförs i årskurs 2 visar att stor del av eleverna klarar även de testerna. Rektorn uppger att resultaten används för att modifiera undervisningen. Någon sammanställning av resultaten i övriga kursplaneämnen finns emellertid inte. Genom att skolorna saknar en helhetsbild av resultaten av det pedagogiska arbetet saknas ett viktigt verktyg för att på skolnivå styra resurser till de områden där de behövs bäst eller för att genomföra förbättringar av undervisningen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolorna i Hällestads rektorsområde når ett bra resultat inom kunskaper, utveckling och lärande. Rektorn bör se till att skolornas resultatuppföljning i övriga ämnen än svenska, engelska och matematik förbättras.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Hällestads skola har elevråd och klassråd. Eleverna uppger att de får vara med och påverka undervisningen i musik och i de samhällsorienterade ämnena samt att de får göra egna planeringar. I Ljusfalls skola finns det något som kallas stormöte en gång i månaden där alla elever deltar. Där diskuterar man t.ex. språkbruket i skolan. I Ljusfalls skola har också eleverna möjlighet att påverka sin undervisning i t.ex. idrott där eleverna gör egna lektionsförslag. Vidare gör eleverna i Ljusfalls skola egna veckoplaneringar med hjälp av läraren. I Grytgöls skola gör eleverna också egna planeringar. Som exempel på hur eleverna fått vara med och påverka undervisningen uppger de att de får komma med förslag på vad de skall göra på de s.k. temadagarna. Vidare har man även i Grytgöls skola klassråd och stormöte samt planeringsböcker.

I Hällestads rektorsområde arbetar man aktivt med att förebygga kränkande behandling. Skolorna arbetar t.ex. med rastvakter, kamratstödjare och s.k. kompisamtal där eleverna i grupp får berätta om något har hänt. Rektorn och personalen uppger att skolorna arbetar mycket med värdegrundarbete och alla människors lika värde. Eleverna upplever inte att det förekommer någon kränkande behandling i skolorna och detta bekräftas av föräldrar och personal. Rektorsområdet har en övergripande plan mot kränkande behandling. I denna anges att varje skola skall upprätta en plan mot mobbning. Varje skola har också en egen plan mot mobbning/kränkande behandling. Handlingsprogrammen skall innehållsmässigt verkligen utgå från begreppet kränkande behandling. Det är även av vikt att handlingsprogrammen är tydliga när det gäller stöd till elever när den kränkande behandlingen förekommer mellan elev och skolpersonal. Skolorna bör förbättra sina handlingsprogram i dessa delar.

Föräldrarna uppger att de har bra kontakt med sina respektive skolor och att det är lätt att ta kontakt med personalen i skolorna. De får s.k. hembrev och har regelbundna föräldramöten. I Ljusfalls skola och Grytgöls skola har de lokala styrelserna regelbundna möten och i Hällestads finns det ett skolråd för föräldraengagemang.

I Hällestads skola informeras föräldrarna om målen för utbildningen och eleverna uppger att lärarna berättar vad de skall lära sig. Elever och föräldrar i Ljusfalls och Grytgöls skolor uppger sig inte ha fått någon information om målen för utbildningen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolorna arbetar på ett bra sätt med arbetsmiljö och delaktighet. Emellertid bör informationen om målen för utbildningen till elever och föräldrar förbättras framför allt i Ljusfalls skola och Grytgöls skola. Handlingsprogrammen mot kränkande behandling bör förbättras i vissa delar.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

I Hällestads skola arbetar man i tre arbetslag i s.k. rör från förskoleklass (F) – årskurs 3 och årskurs 4-6. Lärarna upplever att de blandade grupperna är bra för eleverna hjälper varandra mycket och det blir en mjukare atmosfär. Engelska läser eleverna från årskurs 3 och de blir nivågrupperade på sex olika nivåer. Lärarna uppger att de har bearbetat de nationella målen i kursplanerna lokalt i t.ex. matematik och svenska. Inspektörerna har emellertid inte fått ta del av någon sådan lokal bearbetning av de nationella kursplanerna. Lärarna upplever att eleverna har bra resultat i de nationella proven. De menar vidare att om eleverna har dåliga resultat i ett område i t.ex. engelska så beror det på att läromedlet som de använder inte tar upp det området förrän i årskurs 6. Lärarna uppger att de ibland har kunskapsprov men mestadels bedömer de elevernas kunskaper genom att titta på deltagandet och olika redovisningar. I matematik menar lärarna att de är styrda av läromedlet. Eleverna befinner sig alla i samma område, t.ex. bråk eller procent, men i olika steg. Efter varje steg görs en diagnos som rättas av läraren innan eleverna kan gå vidare till nästa steg.

I Ljusfalls skola arbetar man åldersintegrerat i F-årskurs 3 samt i årskurs 4-6. Lärarna arbetar efter lokalt bearbetade kursplanemål och dokumenterar elevernas utveckling. Enligt lärarna behöver emellertid bearbetningarna revideras och

därför har inte detta material delats ut till föräldrar de senaste åren. För varje elev i årskurs 4-6 skrivs en individuell utvecklingsplan. För de yngre eleverna skrivs en enklare variant där man gör en överenskommelse med eleverna vad de skall jobba vidare med. Eleverna har uppgett att de ibland har skriftliga prov. Inspektörerna såg vid lektionsbesök prov på väl genomtänkt pedagogiskt arbete i form av praktisk matematik.

I Grytgöls skola arbetar man åldersintegrerat i F-årskurs 2, i årskurs 3-4 samt i årskurs 5-6. Vidare arbetar skolan mycket i teman och bygger upp undervisningen på vad som fångat elevernas intresse. Lärarna uppger att de går igenom de nationella kursplanemålen noga i svenska, engelska och matematik inför de nationella proven i årskurs 5 men inte lika noga i övriga ämne. Elevernas kunskapsutveckling bedöms t.ex. genom skriftliga prov, redovisningar och tipspromenader.

Skolorna arbetar med läsning genom t.ex. läsläxor, läsestunder och bokrecensioner. Eleverna använder sig av skolornas bibliotek i stor omfattning. Ljusfalls skola har ett projekt att när eleverna har läst 100 böcker tillsammans så får de tårta.

I Hällestad skola utvärderar eleverna undervisningen i sina s.k. tankeböcker där de skriver hur veckan har varit. I Ljusfalls skola utvärderar eleverna undervisningen varje vecka på baksidan av hembreven och föräldrarna tar del av detta. Även i Grytgöls skola utvärderar eleverna undervisningen skriftligt och visar det för föräldrarna.

Rektorn uppger att de fångar upp de elever som är i behov av särskilt stöd men att det krävs lite "trixande" för att få resurserna att gå ihop. Lärarna får vid behov handledning av en specialpedagog i kommunen men upplever det som svårt att hinna med alla elever som behöver stöd. Åtgärdsprogram skrivs av lärarna. Föräldrar och elever är delaktiga i det arbetet. Vid behov hålls elevvårdskonferenser och då är alltid rektorn närvarande. Lärarna på samtliga tre skolor har emellertid uppgett att det förekommer att elever inte har nått målen i de nationella kursplanerna i årskurs 5 när de går vidare till årskurs 7. Visar det sig att en elev har svårigheter i engelska uppmanas den eleven att som språkval välja förstärkt engelska. Inspektörerna vill framhålla vikten av att särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. En elev skall ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst skall ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret. Arbetet med att ge eleverna särskilda stödinsatser är således något som bör förbättras i rektorsområdet.

Utvecklingssamtal hålls med föräldrar och elever. Skolorna använder sig inför samtalen i årskurs 4-6 av ett utvecklingsschema som läraren fyller i. I de yngre åldrarna har lärarna en "checklista" som de använder.

Det har vid intervjuerna förekommit olika uppgifter huruvida skolorna arbetar med jämställdhetsfrågor och könsrelaterade skillnader i studieresultaten. Det vanligaste svaret är emellertid att det inte förekommer något sådant medvetet arbete eftersom det inte upplevs som något problem.

Överlämningssystem finns från förskoleklass till årskurs 1 och från årskurs 6 till årskurs 7 när eleverna lämnar Hällestads rektorsområde. Eleverna besöker var-

andra på sina respektive skolor i årskurs 6 och det fungerar bra. Lärarna har förhoppningar på att återkopplingen skall fungera bättre än den gjort tidigare så att de får reda på hur det går för "deras" elever i årskurs 7.

Rektorn uppger att det finns fem elever i rektorsområdet som är berättigade till modersmålsundervisning men att ingen av eleverna f.n. deltar i sådan undervisning. Inspektörerna vill i sammanhanget påtala vikten av att elever och vårdnadshavare informeras om denna rättighet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten och undervisningen är bra i rektorsområdet. Skolorna bör förbättra stödsatserna så att eleverna klarar de nationella målen i kursplanerna.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektorn har ansvar för ca 50 personer. Hon har varit rektor vid skolorna i tre läsår. Rektorn har sin bas i Hällestads skola där hon sköter allt skrivbordsarbete men hon försöker även vara ute mycket i de två andra skolorna. I Grytgöls skola är hon minst en gång varannan vecka och i Ljusfalls skola är hon minst en gång i månaden samt på arbetsplatsträffar var 6:e vecka. I Grytgöls skola finns en platsansvarig och i Ljusfalls skola finns en kontaktperson som finns till hands när rektorn inte är på plats. Rektorn upplever att hon har bra stöd från områdeschefen och förvaltningschefen samt av övriga rektorer som träffas regelbundet. Rektorn upplevs generellt vara en god pedagogisk ledare och en mycket bra personalvårdare. Hon är känd av elever och föräldrar. Enligt inspektörerna överlämnar rektorn stora delar av det pedagogiska ansvaret till arbetslagen/lärarna vilket kan leda till ett ojämnt utbud i undervisningen, se t.ex. avsnitt 5 om elevens val.

Personalen i skolorna gör underlag till en kvalitetsredovisning där de utgår från de områden som förvaltningen vill ha med. Personalen lämnar materialet till rektorn som sammanställer till ett gemensamt dokument, uppföljning av humanistiska nämndens prioriterade områden, vilket lämnas till förvaltningen. Dessutom finns ett område med i kvalitetsredovisningen som handlar om skolornas egna prioriterade områden. Redovisningen är uppbyggd med underrubrikerna nuläget, beslutade satsningar och planerade åtgärder. En kvalitetsredovisning skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Inspektörerna bedömer att beskrivningen och värderingen av resultaten i de prioriterade områdena är något som bör förbättras. Det är vidare svårt att se hur de olika målen är kopplade till de nationella målen och till varandra och vilket utvecklingsarbete som pågår i de prioriterade områdena. Vidare bör en kvalitetsredovisning för varje skola upprättas.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning och ledning är bra i rektorsområdet. Kvalitetsredovisningen bör förbättras.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

I Hällestads skola menar personalen att elevens val ligger i det tematiska arbetssättet där eleverna kan välja mer av något de är intresserade av. Vidare har rektorn uppgett att det anordnas tillfällen för eleverna att ha "egna påhitt". Elever-

na upplever inte att de har elevens val. I Ljusfalls skola bestämmer personalen ett tema och sedan får eleverna välja t.ex. ”forskning och framsteg”, dockteater eller musical. På höstterminen får eleverna välja olika aktiviteter inom idrott. I Grytgöls skola får eleverna i elevens val välja inom forskning. Inspektörerna bedömer att skolorna inte erbjuder eleverna ett allsidigt urval av ämnen i elevens val och detta måste förbättras.

I Hällestads rektorsområde kan eleverna välja franska, tyska, teckenspråk och förstärkt engelska i språkvalet till årskurs 6. Eleverna skall som språkval erbjudas minst två av språken tyska, franska och spanska. Vidare skall som språkval erbjudas modersmålsundervisning, svenska som andra språk, svenska, engelska eller teckenspråk om eleven och elevens vårdnadshavare önskar det. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sin information om språkvalet så det klart framgår vilka språk eleverna har rätt att välja på.

I Hällestads skola har bara ett av arbetslagen undervisning i hem- och konsumentkunskap och först i årskurs 6. Enligt lärarna beror det på om det finns något personligt intresse hos någon i arbetslagen om eleverna får undervisning i hem- och konsumentkunskap. Även i Ljusfalls skola har eleverna hem- och konsumentkunskap först i årskurs 6. I Grytgöls skola har eleverna hem- och konsumentkunskap i årskurs 4-6. Hällestads och Ljusfalls skolor ger således inte eleverna möjlighet att uppnå de nationella målen för ämnet hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 och detta måste förbättras.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning i rektorsområdet är godtagbar. Organisation av elevens val och möjligheten för eleverna i Hällestads och Ljusfalls skola att nå målen i årskurs 5 i hem- och konsumentkunskap måste förbättras. Informationen om språkvalet bör också förbättras.

6. Resurser

I Hällestads rektorsområde har samtliga lärare pedagogisk högskoleutbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Personalen upplever generellt att de får en bra kompetensutveckling. Varje arbetslag får 800 kr per person i arbetslaget och sedan får de komma överens i arbetslaget hur de vill fördela pengarna.

Skolorna har god tillgång till datorer som är uppkopplade mot Internet. Skolorna har även egna bibliotek i god omfattning. Inköp av läromedel sköts på varje skola av personalen och de bedöms som tidsenliga.

I Hällestads skola finns en elev med funktionshinder vars möjlighet till undervisning är likvärdig med övriga elever.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolornas tillgång till resurser är bra.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden. Skolorna bör förbättra:

- resultatuppföljningen,
- informationen om målen för utbildningen till elever och föräldrar,
- handlingsprogrammen mot kränkande behandling,
- stödinsatserna så att eleverna ges bättre förutsättningar att nå målen i årskurs 5,
- kvalitetsredovisningen samt
- informationen om språkvalet.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas

- Eleverna erbjuds inte ett allsidigt urval av ämnen som elevens val (2 kap. 20 § grundskoleförordningen).
- Eleverna i Hällestads skola och Ljusfalls skola ges inte möjligheter att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (bilaga 3 Skollagen samt 2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2005-09-30	Linköping

Christina Aro Östgren
Anders Kennberg